

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2017. gada 17. oktobrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Artūrs Kučs un Daiga Rezevska,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 150/2017),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Civilprocesa likuma 250.²⁷ panta otro daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. un 92. pantam, kā arī ANO Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (turpmāk – Pakts) 14. panta pirmajai daļai.

2. Apstrīdētā norma nosaka:

„Tiesas spriedumu lietas dalībnieki var pārsūdzēt apelācijas kārtībā, ja pastāv kāds no šā likuma 440.² pantā noteiktajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic, ka, izskatot pieteikumu, Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzējs iepriekš jau ir vērsies Satversmes tiesā ar pieteikumu, kurā lūdzis izvērtēt apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 1., 89., 91. un 92. pantam, kā arī Pakta 14. panta pirmajai daļai (pieteikuma numurs). Satversmes tiesas 4. kolēģija (datums) ir pieņēmusi lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu pēc pieteikuma (numurs), norādot uz tā neatbilstību Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Izskatāmajā pieteikumā ir mainījies faktisko apstākļu izklāsts. Proti, apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējam ir piemērota citā civillietā. Tāpat šajā pieteikumā ir papildināts tā juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. un 92. pantam.

Tādējādi pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, un Satversmes tiesas kolēģijai no jauna ir jāpārbauda pieteikuma atbilstība Satversmes tiesas likuma prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei un saskaņā ar 16. panta 6. punktu – lietas par Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir atbildētājs civillietā maza apmēra prasībā par parāda piedziņu. Saskaņā ar apstrīdēto normu Pieteikuma iesniedzējs iesniedzis apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu. Tomēr ar Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas (datums) lēmumu atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību, jo nepastāv neviens no Civilprocesa likuma 440.² pantā noteiktajiem pamatiem tiesvedības ierosināšanai. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka tādējādi ir aizskartas viņam Satversmes 91. un 92. pantā noteiktās pamattiesības, un apstrīdētā norma neatbilst arī Pakta 14. panta pirmajai daļai.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

7. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa nosaka, ka konstitucionālo sūdzību var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt minētās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Apelācijas instances tiesas lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību maza apmēra prasības lietās nav pārsūdzams. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējam nav vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu savu pamattiesību aizsardzībai.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrais teikums paredz: ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no (datums), kad ir stājies spēkā Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas lēmums, ar kuru atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību pēc Pieteikuma iesniedzēja apelācijas sūdzības. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2017. gada 18. septembrī. Tātad Satversmes tiesas likumā noteiktais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā

pamatota konkrētās apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Turklāt ja pieteikumā ir ietverts prasījums izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi, pieteikuma iesniedzējam jāpamato arī tas, kādēļ apstrīdētās normas atbilstība starptautisko tiesību normai būtu vērtējama atsevišķi no Satversmes normas. Proti, jāpamato, ka starptautisko tiesību norma paredz plašāku tiesību aizsardzību nekā Satversmes norma.

8.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 91. pantam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevējs Satversmes 91. pantā ietvēris divus savstarpēji cieši saistītus principus: vienlīdzības principu – pirmajā teikumā un diskriminācijas aizlieguma principu – otrajā teikumā (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 9.3. punktu*).

Lai izvērtētu kādas normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, nepieciešams noskaidrot, pirmkārt, vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos; otrkārt, vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi; treškārt, vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*).

Pieteikumā ir vispārīgi norādīts, ka visu civillietu dalībnieki ir vienādos apstākļos. Tā kā lieta izskatīta tikai pirmās instances tiesā, esot noticis vienlīdzības principa pārkāpums. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kādēļ Pieteikuma iesniedzēja minētās personu grupas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos un kādā veidā tieši apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi pret tām. Tāpat pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kādēļ iespējamajai atšķirīgai attieksmei nebūtu objektīva un saprātīga pamata.

Satversmes 91. panta otrajā teikumā ietvertais diskriminācijas aizliegums ir vienlīdzības principā ietverts palīgelements, kas noteiktās situācijās šo principu precizē un palīdz to piemērot (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 15. punktu*). Diskriminācijas gadījumā atšķirīga attieksme ir balstīta uz noteiktiem aizliegtiem kritērijiem. Šādi kritēriji ir, piemēram, dzimums, rase, nacionālā piederība, reliģiskā pārliecība, piederība pie noteiktas sociālās grupas (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-25-01 7.1. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 91. panta otrajam teikumam, jo, pamatojoties uz prasības apmēru, pārkāpj diskriminācijas aizliegumu. Tomēr pieteikumā nav pamatots tas, kādēļ Satversmes 91. panta otrais teikums uzliktu likumdevējam pienākumu pieņemt tādu regulējumu, kas neskatoties uz prasības apmēru paredzētu visām personām tiesības uz lietas izskatīšanu apelācijas kārtībā.

Līdz ar to šajā prasījuma daļā pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8.2. Pieteikuma iesniedzējs arī uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. pantam, jo ierobežo tiesības uz lietas izskatīšanu apelācijas instances tiesā. Konkrētajā gadījumā lieta izskatīta tikai pirmās instances tiesā rakstveida procesā viena tiesneša sastāvā. Šādā situācijā netiekot nodrošināta civillietas objektīva un taisnīga izspriešana.

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka tiesības uz pieeju apelācijas instances tiesai neietver arī prasību ikvienu lietu izskatīt pēc būtības un sagatavot pilnu tiesas spriedumu (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 11. punktu*). Turklāt, lai izvērtētu, vai tiesību norma atbilst Satversmes 92. pantam, Satversmes tiesa noskaidro: vai attiecīgais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai šim ierobežojumam ir leģitīms mērķis un vai ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 17. maija sprieduma lietā Nr. 2009-93-01 12. punktu*).

Pieteikumā ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts, citētas tiesību normas un Satversmes tiesas judikatūrā izteiktās atziņas. Pieteikumā vispārīgi norādīts uz to, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, bet tam nav leģitīma mērķa un tas nav samērīgs ar leģitīmo mērķi. Tomēr pieteikumā nav ietverti juridiski argumenti, kas pamatotu šo Pieteikuma iesniedzēja uzskatu. Pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kādēļ konkrētajā gadījumā lietas izskatīšana pēc būtības rakstveida procesā tikai pirmās instances tiesā, rada šaubas par tiesas objektivitāti un kādēļ personai Satversmes 92. pantā noteiktās tiesības prasa apelācijas tiesvedības ierosināšanu mazas prasības civillietā pat tādos gadījumos, kad nepastāv neviens no Civilprocesa likuma 440.² pantā noteiktajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem.

Pieteikumā ir ietverti vispārīgi apsvērumi un Pieteikuma iesniedzēja pieņēmumi par to, ka konkrētajā gadījumā pirmās instances tiesā, kur lieta izskatīta viena tiesneša sastāvā, nav notikusi objektīva civillietas izspriešana. Proti, pirmās instances tiesa esot nepareizi konstatējusi faktus, pārkāpusi

procesuālo tiesību normas un nepareizi piemērojusi materiālo tiesību normas. Satversmes tiesas kolēģija vērš Pieteikuma iesniedzēja uzmanību uz to, ka šādi apgalvojumi nav uzskatāmi par pieteikuma juridisko pamatojumu, jo Satversmes tiesai likumā nav noteikta kompetence pārvērtēt vispārējās jurisdikcijas tiesas veikto tiesību normu piemērošanu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 13. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2011-15-01 7. punktu*). Turklāt Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka Satversmes 92. panta ietvaros personas tiesības uz taisnīgu tiesu tiek nodrošinātas arī tad, ja tiesa izskata lietu viena tiesneša sastāvā (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2016-01-01 10.3. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs arī uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Pakta 14. panta pirmajai daļai, tomēr pieteikumā nav sniegts šāda viedokļa juridiskais pamatojums. Tāpat Pieteikuma iesniedzējs nav norādījis juridisko pamatojumu tam, kādēļ apstrīdētās normas atbilstība Pakta normai būtu vērtējama atsevišķi no Satversmes. Proti, nav pamatots tas, ka Pakta 14. panta pirmā daļa paredzētu atšķirīgu tiesību aizsardzības apjomu nekā Satversmes 92. pants.

Līdz ar to arī šajā prasījuma daļā pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 150/2017).

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 1. kolēģijas priekšsēdētāja

I. Ziemele